

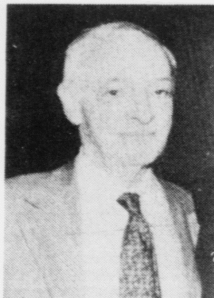
PEN-felagsskapurinn:

Klandur og ósemja enn eina ferð

Shultz óvælkomin — stjórnin hjá UNESCO VÆLKOMIN

George Shultz

Saul Bellow

Hóast rithöfundar meta seg vera á odda, tá ið talan er um friðarvilja og bróðurlyndi, eru teir gitnir fyrri sínámillum klandur og mótvild. Hetta varð ásannað enn eina ferð á stórarí ráðstevnu hjá PEN-felagsskapinum í New York nú í janúar. PEN er altjóða felagsskapur, ið varð stovnaður í 1921 og hefur 10.000 rithöfundar úr öllum heiminum sum limir. Í Stalin-tíðini hendi tað seg við hvørt, at PEN-ráðstevnur vorðu til forum fyrri stalinistiskar rithöfundar (Halldór Laxness greiðir gjølla frá hesum í bókini »Skáldatími«).

Mótmæltu innbjóðing

Evnið, ið ráðstevnan skuldi viðgera hesa ferð, var: »Hugflogið hjá rithöfundanum og hugflogið hjá statinum«. Men frá byrjan av gekk galið. PEN-forsetin Norman Mailer (kendur m.a. fyrri krigsskald-søgna »The Naked and the Dead«) hevði, uttan at greiða stjórnini í PEN frá, boðið amerikanska uttanríkisráðharranum George Shultz til at seta ráðstevnuna við einari røðu. Ein stórir meiriluti av

rithöfundunum mótmælti hesum og metti innbjóðingina at vera eina gølu. Var tað kanska meinigin, at tann mest framburðshugaði bólkurin av heimsins intellektuellu skuldi noyðast at lurta eftir einum umboði frá tí mest høgravendu stjórn, USA nakrantíð hevði havt?

Nógvir av teimum, ið mótmæltu Shultz, vistu ikki, ella vildu ikki vita, at tey seinastu sjei áriní hava nógvir embætismenn og politikarar sett PEN-ráðstevnur, m.a. forsetarnir í Brasíliu og Venezuela, og Jack Lang, franski mentamálaráðharrin.

Shultz kom við stórum fylgi av livverjum og løg-reglumonnum, ið fylgu hølini á almannabókasavninum í New York, har ráðstevnan varð hildin, so nógvir rithöfundar, teirra millum Nobel-prisvinnarar, kundu ikki koma inn, meðan ráðharrin setti stevnuna. Nakrir höfundar, m.a. Nadime Gordimer úr Suður-Afriku, boykottaðu henda fyrsta fundin til tess at mótmæla tvístøðu USA mótmegis stjórnini í Pretoria. Ein av teimum, Grace Paley, vildi vera við, at Shultz hevði sjálvur ábyrgdina av drápum og pining í Suður-Afrika.

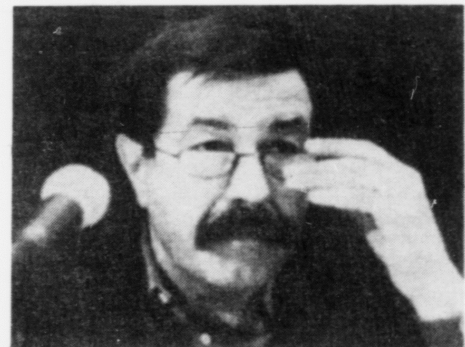
Ritskoðan

Shultz tosaði um frælsið hjá rithöfundanum og fordømdi alt slag av ritskoðan (sensuri). Hann var nógvar ferðir avbrotin av rópum frá rithöfundunum. Hinvegin mótmælti eingin og øll lurtaðu við kurteisi, tá ið tann umstriddi stjórnin hjá UNESCO, M'Bow, sum vil ritskoða øll tíðindi, ið blaðmenn senda úr tridja heiminum, hevði orðið. Eingin mótmælti heldur, tá Omar Cabezas frá Nicaragua vardi avgerðina hjá stórn sini um at ritskoða allar fjølmiðlar í landinum.

Mario Vargas Llosa úr Peru, ið hefur verið tilnevndur til Nobelheidursløn í bókmentum, segði í hesum sambandi: »Nógva halda, at rithöfundar

Nakrir av rithöfundunum í Central Park: Nadime Gordimer, Czelaw Milosz, Salman Rushdie og Susan Sontag

Günter Grass

hava einkarrætt upp á at siggja politisku viðurskiftini í sólarklárum ljósi, og at statsleiðarar hava einkarrætt upp á politiskt blindni. Men eisini stórir rithöfundar kunnu vera fullkomuliga blindir í politiskum viðurskiftum og kunnu læna sína virðing og hugflog til politiska hugmyndafrøði, ið hevði sundursloað teirra verk, um hon fekk veruliga framgongd.»

Vargas Llosa segði eisini, at í Suðurameríku »kundu vit lættliga farið frá Pinochet til gulagið. At vera í stöðuni hjá Póllandi er ikki betri enn at vera í stöðuni hjá Chile«. Síðan byrjaðu rithöfundarnir at klandrast sínámillum. E.L. Doctorow skeldaði Norman Mailer fyrri vánaliga fyrrreiking, og Günter Grass skeldaði Saul Bellow fyrri politiskan naivitét.

»Ljómandi, andborin og skillig«

Tá ið PEN-ráðstevnan var komin at enda, metti Kurt Vonnegut hana at vera »ta mest ljómandi, andbornu og skilligu ráðstevnu, og ta mest altjóðarlígu, ið hefur verið hildin í hesi øld á hesi gongustjórnuni«. Hon var eisini uttan íva ein av teimum dýrastu: kostnaðurin var mettur at vera ikki minni enn 800.000 dollarar.

Tað eru tó ikki rithöfundarnir sjálvir, ið gjalda stevnurnar og veitslurnar, hildnar í sambandi við hana. Hetta verður partvís figgjað við gávum frá einstaklingum. Ímillum teirra ein Donald Trump, ið selur fastar ognir í New York. Gávurnar verða síðan drignar frá skattinum, so góðar grundir eru til at ætla, at stjórnin í USA hefur eisini rindað sín part av gildinum. Men tann hugsanin er tabu fyrri teir flestu rithöfundarnar, ið vilja vera við, at tað andliga og mentanarlíga útbýtið av tilikum ráðstevnum ongantíð verður metti í krónum og oyrum.

etj.

Nakrir av rithöfundunum í Central Park: Nadime Gordimer, Czelaw Milosz, Salman Rushdie og Susan Sontag